

Секція 2
СТАН РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ В СИСТЕМІ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ І ЗНАЧЕННЯ
ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ
У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Бичай Назарій Романович, курсант
3 курсу Прикарпатського факультету
(м. Івано-Франківськ) НАВС
Науковий керівник: завідувач кафедри
кримінально-правових дисциплін
та оперативно-розшукової діяльності
Прикарпатського факультету (м. Івано-
Франківськ) НАВС, кандидат юридичних
наук *Оперук В. І.*

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Правова культура працівників поліції є тим поняттям, яке привертає дедалі більшу увагу керівників правоохоронних органів, професійних юристів. У контексті сучасних вимог пріоритетними напрямами в діяльності правоохоронних органів України є реформування системи МВС, яке потребує здійснення підготовки й виховання нового покоління правоохоронців. Основу світогляду якого складатимуть загальнолюдські цінності, принципи гуманізму та демократизму, усвідомлення свободи і прав людини як найважливіших досягнень суспільства.

Розгорнуте визначення поняття «правова культура» надається в Юридичній енциклопедії за загальною редакцією Ю. Шемшученка, в якій зазначається, що правова культура – це система духовних і матеріальних цінностей у сфері функціонування права; є складовою загальної культури, охоплює всю сукупність найважливіших ціннісних компонентів правової реальності в її розвитку (право, правосвідомість, правовідносини, правопорядок, нормотворча, правозастосовна та інша правова діяльність), виступає однією з категорій загальнолюдських цінностей, є невід’ємним компонентом правової держави. Крім того, зазначається, що в структурному

аспекті правова культура становить собою суму об'єктивних за своїм змістом знань про державу і право [1, с. 37].

Правова культура працівника поліції повинна бути вищою порівняно з правовою культурою інших громадян, враховуючи те, що сьогодні необхідно відмовитися від підготовки юристів середнього класу, від випуску дипломованих спеціалістів, які не мають необхідного рівня у своїй професії. Працівник поліції повинен знати, що охороняючи правові основи суспільного життя, він стає причетним до відповідальної справи збереження і передачі наступним поколінням культуротворчої спадщини рідного народу, його ідей, прагнень, думок та почуттів [2, с. 258].

Право не повинно сприйматися на рівні формальної ознаки того, що прагне захищати держава і суспільство. Воно має стати у свідомості працівника поліції не лише важливим поняттям, а передусім дієвим засобом соціально-культурного самовизначення, виявлення безпосередньої особистої причетності до споконвічних духовних цінностей українського народу.

Необхідність знання юридичних основ правових відносин як правило обумовлена декількома факторами. Працівник поліції є представником виконавчої влади держави і тому має неухильно дотримуватися при виконанні службових обов'язків тих юридичних норм, які знайшли своє законодавче оформлення і діють у суспільстві згідно прийнятих законів, постанов, указів та рішень. У Законі України «Про Національну поліцію» зазначено, що Національна поліція України – центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки; у своїй діяльності керується Конституцією України, міжнародними договорами, цим та іншими законами України [3].

Ніякі виняткові обставини або вказівки безпосередніх керівників, службових осіб не можуть бути підставою для будь-яких незаконних дій або бездіяльності поліцейського. Для забезпечення публічного порядку, безпеки громадян, захисту прав та свобод працівники поліції зобов'язані вживати заходів незалежно від свого підпорядкування.

Правова норма стає регулятивною основою професійної діяльності лише тоді, коли вона є усвідомленою і зрозумілою для людини. Саме тому працівник поліції має володіти відповідним

юридичним досвідом, спиратися у своїй роботі на знання у таких напрямках юридичної науки і практики, як Конституційне право України, адміністративне, фінансове, цивільне, сімейне, кримінальне, трудове, економічне право [4; 5].

Працівник поліції повинен не лише володіти знанням окремих юридичних норм, а й виявляти широку правознавчу освіченість, розуміти характерні тенденції і закономірності еволюції та збагачення законотворчої практики суспільства. Це важливо тому, що саме такий рівень і характер юридичної освіти може спонукати правоохоронців не лише до відповідального, але й передусім шанобливого ставлення правових цінностей у житті людини. Знання психологічних та практичних основ функціонування права охоплює широкий спектр питань, без врахування яких практично не можливо здійснювати професійні кроки по налагодженню правових відносин. Працівник поліції здійснює правовиховну, правозахисну і правозастосовну діяльність, яка повинна спиратися на знання психологічних та педагогічних основ функціонування права. Здійснюючи правовиховну роботу, він має знати психологічні та педагогічні умови, за якими актуалізовані у суспільстві правові цінності можуть бути глибоко освоєні окремими категоріями людей. Забезпечення правозахисних функцій передбачає звернення працівника поліції до знань психологічної зумовленості поведінки людини з девіантною поведінкою, схильної до правопорушень. Правозастосовна діяльність працівника поліції у системі професійної діяльності має бути психологічною та спиратися на закономірності правових норм, рішень та вимог.

На Національну поліцію України покладені такі завдання як:

- забезпечення публічної безпеки і порядку;
- охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- протидія злочинності;
- надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [3].

Важливою умовою вирішення цих завдань є підвищення рівня правової культури працівників поліції, вплив на

підвищення ефективності їх діяльності, створення умов для розбудови правової держави.

Таким чином, поставлені вимоги до діяльності правоохоронних органів пов'язані із специфічними умовами життєдіяльності суспільства, що потребують підвищення правової культури не тільки населення в цілому, але у першу чергу самих працівників поліції. Це зумовлює необхідність осмислення ними трансформаційних процесів, які відбуваються у нашому суспільстві, а також розуміння факторів, які ускладнюють правоохоронну діяльність. А також хочеться зазначити, що правова культура працівників поліції є різновидом правоохоронної правової культури, що формується під впливом спеціальних умов відбору та підготовки кадрів, специфічності практики, обумовленої найширшою юрисдикцією з правоохоронних органів, постійним перебуванням під контрольно-наглядним впливом інших правоохоронних органів, високим ступенем зовнішньої вираженості роботи та наближеністю працівників поліції до населення, що формує певну правову свідомість та ставлення працівників поліції до своєї діяльності.

Список використаних джерел

1. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – Київ : Укр. енцикл., 1998. – Т. 5: П-С. – 2003. – С. 37.
2. Кельман М. С. Загальна теорія держави та права : підруч. / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин, Н. М. Хома. – [3-те вид., стер.]. – Львів : Новий світ, 2007. – 584 с.
3. Про Національну поліцію [Електронний ресурс] : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>. – Назва з екрана.
4. Зеленко І. П. Правова культура працівників органів внутрішніх справ : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / І. П. Зеленко. – Харків, 2006. – 22 с.
5. Кельман М. С. Загальна теорія держави та права : підручник / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин, Н. М. Хома. – [3-те вид., стер.]. – Львів : Новий світ, 2007. – 584 с.